

OLGA SMOLEŃSKA

Akademia Wychowania Fizycznego w Poznaniu

SPECJALIZACJE REKREACYJNE W OFERCIE AGROTURYSTYCZNEJ WIELKOPOLSKI

Abstract: Specializations of Recreation Offered in Rural Areas in the Province of Wielkopolska. The article presents role and importance of physical education and recreation in offers of tourism farms. In the context of these terms presents the results of research on recreational specializations offered in the rural areas in the province of Wielkopolska. The research involved 218 owners of agritourism farms, which are located in Wielkopolska, through direct interviews. As a result of these studies, received 13 recreational profiles of agritourism farms, which are grouped into 4 types of specialization. Perhaps, this new image of rural tourism offers in Wielkopolska, will cause that they can be effectively promoted and their owners will be able to work more in co-operation.

Key words: Agritourism, offer, physical education, recreation, rural tourism, specializations.

Wstęp

Opracowanie prezentuje miejsce i znaczenie kultury fizycznej i rekreacji ruchowej w ofercie gospodarstw agroturystycznych. W kontekście tych terminów prezentuje również wyniki badań nad specjalizacjami rekreacyjnymi w ofercie agroturystycznej Wielkopolski. Przeprowadzone badania dotyczyły 218 kwater zlokalizowanych na obszarze woj. wielkopolskiego, metodą wywiadu bezpośredniego, dobranych według doboru celowego z każdego z powiatów, z wyłączeniem powiatów skrajnych (o największej i najmniejszej liczbie zarejestrowanych kwater), czyli powiatu międzychodzkiego i krotoszyńskiego). Wybrany obszar badawczy przedstawia ryc. 1. W efekcie, otrzymano 13 profili rekreacyjnych wśród badanych gospodarstw, które pogrupowano w 4 autorskie typy specjalizacyjne. Być może taki innowacyjny wizerunek oferty agroturystycznej Wielkopolski spowoduje, że będzie ją można efektywniej promować, a poszczególne gospodarstwa będą mogły ze sobą skuteczniej współpracować.



Ryc. 1. Obszar badań własnych

Źródło: Opracowanie własne.

1. Miejsce i znaczenie kultury fizycznej i rekreacji ruchowej w ofercie gospodarstw agroturystycznych

Kultura fizyczna to ogół wytworów o charakterze materialnym i niematerialnym w dziedzinie dbałości o ciało i fizyczne funkcjonowanie człowieka, uznawanych w niej wartości i wzorów postępowania, które zostały zobiektywizowane, przyjęte i mają być przekazywane danej społeczności [Osiński 2011]. Jest związana z określoną postawą wobec własnego ciała, zdrowia fizycznego i psychicznego. W XXI w. jest zjawiskiem globalnym, które dotyczy ogółu społeczeństwa. Co więcej, pozytywne skutki aktywności fizycznej są coraz bardziej doceniane, a coraz liczniejsze grupy społeczne są zainteresowane jej uprawianiem. Kultura fizyczna kształtowana jest zarówno w sposób instrumentalny, przez obowiązkowy program realizowany w edukacji szkolnej, jak i autoteliczny, przez własne potrzeby i nawyki realizowane w czasie wolnym. Jedną z najważniejszych grup społecznych, w której kształtowane są odpowiednie postawy względem aktywności fizycznej jest rodzina. Przestrzenią czasową, w której się ten proces odbywa – odpowiednio zorganizowany czas wolny.

Ruch jest warunkiem sprawnego funkcjonowania organizmu. Niedobór aktywności fizycznej lub jej brak, może doprowadzić do negatywnych skutków dla organizmu człowieka, w tym głównie chorób cywilizacyjnych. Hipokineza doprowadziła do znacznego wzrostu zachorowań na choroby tego typu w XX w. Dlatego w kolejnym stuleciu obserwuje się coraz większe znaczenie wprowadzania kultury fizycznej do współczesnego stylu życia. Główną organizacją, która wdraża takie poglądy w życie jest Światowa Organizacja Zdrowia. Aktywność fizyczna stanowi podstawę zaktualizowanej koncepcji piramidy zdrowia. Spośród innych koncepcji teoretycznych na uwagę zasługują modele socjologiczne czy holistyczne zdrowia [Parsons 1969; Jensen 1994]. Zgodnie z nimi na dobrostan człowieka wpływa jego styl życia (53%), w którym mieści zarówno aktywności fizyczne i turystykę, jak również środowisko, warunki życia (21%). Dużo mniejsze znaczenie mają czynniki genetyczne (16%) czy opieka medyczna (10%) [Kasperek 2000]. Ponadto, w najnowszych koncepcjach wielu nauk o podłożu medycznym, to relacje zdrowotno-środowiskowe uzyskują największą wartość. Koncepcja zdrowia środowiskowego, bo o nim mowa, jest dziedziną zajmującą się aspektami zdrowia człowieka w kontekście jego relacji środowiskowych [Muszyńska 1997]. Niezbędnym działaniem staje się również trening zdrowotny, który jest świadomie kierowanym procesem, polegającym na celowym wykorzystywaniu ściśle określonych ćwiczeń fizycznych dla uzyskiwania efektów psychicznych i fizycznych przeciwdziałających obniżaniu się możliwości przystosowawczych organizmu [Kuński, Jagier 1989].

Czas wolny poświęcony aktywności ruchowej realizowany jest bardzo często przez turystykę, a więc czasową, dobrowolną zmianę miejsca swojego stałego pobytu. Kamiński [2003] podkreśla, że wśród społeczeństw, zarówno w krajach wysoko rozwiniętych, jak również rozwijających się, gdzie turystyka jest uważana za czwarty miernik jakości życia współczesnego człowieka (po pracy, mieszkaniu i samochodzie), zaobserwować można m.in. następujące tendencje:

- dążenie do zdrowszego trybu życia, przez właściwe odżywianie się, odrzucenie nałogów, aktywny tryb życia;
- troskę o zdrowie psychiczne i dobre samopoczucie, unikanie stresów, rozwijanie zainteresowań, hobby;
- dążenie do tężyzny fizycznej, zachowania sprawności nawet w późnym wieku, uprawianie sportu;
- wzrost świadomości, że czyste środowisko i kontakt z przyrodą zapewnią realizację wszystkich wymienionych celów.

Odpoczynek od codzienności, od obciążeń i stresorów może więc przybierać postać turystyki, która jest szczególną formą rekreacji [Zamłyńska 2005]. Stanowi ona aktywny sposób spędzania czasu wolnego, a według Boguckiego i Zątek [1996] ma trzy charakterystyczne fundamenty: jej podstawą jest ruch, który prowadzi do określonych konsekwencji, nadając przestrzeni inną wartość; uczestnictwo w turystyce jest wynikiem spontanicznych, wolnych decyzji i wynika z dążenia do wyzwolenia z co-

dzienności. Tak jednak, jak miejsce wyjazdu może być różne, tak i jego motywy mogą różnić się zasadniczo. Nie wystarczy jednak wprowadzić turystów na teren biologicznie korzystny dla zdrowia, aby turystyka mogła się stać naturalną formą aktywności fizycznej. Program imprez turystycznych powinien uwzględniać właściwe proporcje wysiłku fizycznego i wypoczynku.

W świetle narastających zanieczyszczeń środowiska, degradacji i dewastacji naturalnych terenów oraz przy ograniczonych możliwościach recepcyjnych regionów najbardziej atrakcyjnych turystycznie, to właśnie pobyty na wsi stały się atrakcyjną destynacją [Pothoff 1993]. Wpłynęły na to również dodatkowe przemiany społeczno-gospodarcze w Europie Zachodniej i rolnictwie, w tym w szczególności w konsekwencji zmniejszania się liczby gospodarstw rolnych w drugiej połowie XX w. Wreszcie to same gospodarstwa rolne stały się atrakcyjnym miejscem pobytów wakacyjnych [Drzewiecki 1995], a w dobie kryzysu gospodarczego XXI w. okazują się doskonałą alternatywą dla, mimo wszystko drogiej i opanowanej hałasem i zgiełkiem, turystyki masowej. Szacuje się, że pobyty na wsi stanowią co najmniej 25% wszystkich form wypoczynku organizowanego w Europie [Jansen-Verbeke 1990]. We wszystkich częściach starego kontynentu obserwuje się od kilkunastu lat wzrost oferowanych usług i atrakcji turystyki wiejskiej, w tym aktywnego wypoczynku [Drzewiecki 1992, 1995].

Turystyka wiejska obejmuje pobyty w gospodarstwach rolnych, nastawione na osiągnięcie różnorodnych celów (wypoczynek czynny, bierny, zwiedzanie, ekoturystyka, życie w gospodarstwie). Jest rodzajem podróżowania na pograniczu turystyki wypoczynkowej i poznawczej. Stanowi swego rodzaju alternatywę wobec masowości, sztywności i pośpiechowi obecnych w trendach współczesnego globtroterstwa. Ten rodzaj turystyki to również przedsięwzięcie wpisane w *Strategię Rozwoju Krajowego Produktu Turystycznego*, jako markowy produkt turystyczny Polski, a więc ten, który ma największą szansę na odniesienie sukcesu rynkowego [Strategia... 1997].

Obecnie wypoczynek bierny w turystyce na terenach wiejskich zastąpiony został wypoczynkiem o charakterze edukacyjnym, poznawczym, rekreacyjnym i zdrowotnym [Jalinik 2005]. Wiąże się najczęściej z obcowaniem z przyrodą, z pobytem na wsi i korzystaniem z jej walorów czy też podejmowaniem różnorodnych aktywności rekreacyjnych w obrębie wiejskiej zagrody (gospodarstwa rolnego) lub w ich otoczeniu. Wachlarz aktywności rekreacyjnych jest w tej mierze tak duży, jak szerokie są zainteresowania człowieka. Nie wszystkie związane są bezpośrednio z ruchem, choć większość na nim bazuje, uznając aktywność ruchową jako nadrzędną formę zainteresowania turystów, jak i możliwość takiego wypoczynku, który najpełniej zrealizuje jej cele – regenerację sił i relaks. Sukces sportowych wakacji obserwowany zagranicą dowodzi, że tradycyjny model biernego uczestnictwa w turystyce zanika, oraz że animacja turystyczna koncentruje się na nowym typie uczestnika zajęć sportowych [Kaganek 2003]. Nie wszyscy jednak, począwszy od turystów a na gospodarzach-rolnikach kończąc, rozumieją ten aspekt, ważny dla profilaktyki zdrowia i zachowania dobrej kondycji. Wielu rozumie bowiem rekreację jako, czystą przyjemność i skutecz-

ne wypełnienie wolnego czasu, ale też, odpowiedni, bo często kierowany modą lub przyzwyczajeniami, motyw promocji oferty. Mimo to, aktywność rekreacyjna w agroturystyce od czasu jej powstania przeobraziła swoje oblicze niemal całkowicie, stając się równie istotnym walorem (jeśli nie ważniejszym), co poziom i jakość zakwaterowania. Niezbędnym czynnikiem warunkującym odpowiednie wykorzystanie walorów krajoznawczych wsi i ich włączenie w budowę oferty agroturystycznej jest znajomość przestrzeni rekreacyjno-turystycznej i umiejętność stworzenia na jej podstawie oferty rekreacji ruchowej [Poczta 2009].

Agroturystyka odgrywa rolę wychowawczą przez kształtowanie określonych postaw wobec rzeczywistości i poznawania świata. Przyczynia się do kształtowania więzi społecznych, dzięki elementom integracji, emocji i przeżyć. Kształtuje odporność psychiczną człowieka. Daje również możliwość samorealizacji, działalności twórczej czy formowania zdolności adaptacyjnych człowieka. W czasie wolnym następuje także odwrócenie tzw. piramidy społecznej [Zamłyńska 2005]. Ponadto, jak stwierdza Przeclawski, „siła oddziaływania wychowawczego turystyki będzie tym większa, im wcześniej ono się rozpocznie”, im wcześniej młodego człowieka ktoś wprowadzi w turystykę i nauczy go jej uprawiania [Przeclawski 1973]. Wynika to w dużym stopniu także z mechanizmów koordynacyjnych i poszczególnych stadiów osiągania dojrzałości emocjonalnej, ale i ruchowej przez dzieci. Motoryczność, bo tak ją określają autorzy uzyskuje swoje (drugie) apogeum w etapie tzw. dziecka doskonałego (ok. 12 roku życia), dzięki czemu dzieci łatwiej przyswajają nie tylko nowe wiadomości, są chłonne poznawania świata, ale i ruchów – chętnie korzystają z różnorodnych i nowych form sportowo-rekreacyjnych, również połączonych z turystyką [Osiński 2002]. W późniejszych latach pojawiają się co prawda różnorodne bariery (w dużej mierze natury psychologicznej) przeszkadzające w intencjonalnym podejmowaniu aktywności ruchowej. Ich przełamywanie jest jednak tym bardziej wyzwaniem dla animatorów czasu wolnego i organizatorów aktywności turystycznej, świadomych znaczenia oferty rekreacji ruchowej wykorzystującej środowisko naturalne oraz uwzględniającej rozwój osobowości człowieka [Gracz, Sankowski 2000].

Współczesny turysta osiągnął już niemal wszelkie destynacje świata, opanował wszystkie żywioły. Ostatnim niezdobytym, ale już osiągalnym miejscem pozostaje kosmos. Dlatego często powraca do najprostszych form wypoczynku, jednocześnie dających mu nowe możliwości, określenie dalszych celów, indywidualność, regenerację i rozwój. Taką formą jest dla niego często turystyka aktywna (oraz jej formy pochodne określane mianem turystyki rekreacyjnej, kwalifikowanej, przygodowej, specjalistycznej), którą jednocześnie uważa się za kwintesencję współczesnej turystyki. Wymaga ona bowiem swobodnego przygotowania, jest formą ambitną, pozwalającą realizować specjalistyczne zainteresowania, ale też dzięki podejmowanej aktywności daje satysfakcję, odnowę sił, a jednocześnie pozwala uniknąć nerwicy środowiskowej. Podejmowana w środowisku wiejskim, dodatkowo pozwala na bliski kontakt z naturą i odmienną zazwyczaj społecznością, radykalną zmianę środowiska, daje

spokój, ciszę i odprężenie. Wypoczynek taki staje się zatem czymś więcej niż zmianą miejsca pobytu. Należy go jedynie odpowiednio przygotować, zgodnie z wymogami rynkowymi, ale i określoną wiedzą i obowiązującymi przepisami prawnymi, na co zwracają również uwagę niektóre opracowania w tym zakresie [Mikołajewicz, Srebro 2007]. W projekcie *Turystyka rekreacyjna oraz turystyka specjalistyczna* opracowanym na rzecz Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi również porusza się ten problem. Kurek i Szmytke [2003] wśród dostępnych form aktywnego wypoczynku podkreślają szczególnie podstawowe zasady związane z ich uprawianiem i zapewnieniem bezpieczeństwa. Z kolei Brown i Reeder [2007] podają kilka ciekawych wyników i koncepcji z punktu widzenia znaczenia i ekonomiki działalności rekreacyjnej w agroturystyce, głównie amerykańskiej, które należałoby również ugruntować na polskim rynku.

Konkludując, można stwierdzić, że oferta rekreacyjna agroturystyki realizuje wszystkie ww. funkcje. Szczególnie silnie może odgrywać role edukacyjne i wychowawcze względem krzewienia kultury fizycznej, zachowania optymalnego poziomu ruchu i postawy wobec własnego ciała i cielesności. Wydaje się nawet, że taka jest jej powinność. Edukacja ta bowiem może w tej gałęzi turystyki objąć swym zasięgiem bardzo różne kręgi, od rodzin, osób starszych, a na niepełnosprawnych i wymagających rehabilitacji kończąc. Tak interdyscyplinarne środowisko jest w dzisiejszym świecie rzadkością. Wychowaniu zdrowotnemu sprzyja w tej mierze nie tylko ten aspekt – walory środowiskowe, harmonijne, spokojne otoczenie, możliwość czerpania z organicznych produktów i bezpośredniego kontaktu z florą i fauną dodają wartości. Poza tym aktywność ruchowa w połączeniu z integracyjnym środowiskiem wiejskim, pozytywnie wpływają na psychikę człowieka, nie tylko niwelując działania stresu i frustracji, ale pobudzając również ośrodki do aktywnego, twórczego działania, poszerzając tym samym jego możliwości edukacyjne, interpersonalne, a także resocjalizacyjne.

W rozważaniach nad możliwościami edukacyjnymi i wychowawczymi agroturystyki względem kultury fizycznej, należy podkreślić również rolę i trudności w opanowaniu tych umiejętności przez potencjalnych „nauczycieli” i propagatorów postaw prozdrowotnych oraz udziału wielu podmiotów w ich kształtowaniu i krzewieniu. Jedno wydaje się w tej mierze niezbędne – konieczność współpracy i dokształcania organizatorów wypoczynku w obszarze kultury fizycznej i rekreacji. Osoby prowadzące gospodarstwa agroturystyczne powinny jednocześnie stać się specjalistami w dziedzinie kultury fizycznej i odgrywać coraz większą rolę w kształtowaniu poziomu świadomości i wiedzy swoich gości [Kwilecka 2006]. Sam bowiem strumień relacji zwrotnych – od strony świadomych rekreantów, dostrzegających we wsi idealne miejsce do realizowania swoich ruchowych i zdrowotnych potrzeb – może okazać się zbyt słaby. Niemniej jednak ten element informacji zwrotnej z pewnością stanowi ważne ogniwo w łańcuchu działań związanych z rozwojem rekreacji ruchowej na wsi. Dobitnie konieczność skonsolidowania działań w tym zakresie podkreśla Majewski [2003] stwierdzając, że jeśli będziemy mieli do czynienia tylko z działaniami rozproszonymi, a więc inicjatywami poszczególnych gospodarzy, ale i gmin czy organizacji pozarządowych, to nie osią-

gniemy zamierzonych rezultatów. Takie rozproszenie da tylko cząstkowe efekty. Tylko odpowiednio przygotowane i zorganizowane wakacje na wsi, jak stwierdza Kamiński [2003], gdzie gospodarz wraz z rodziną osobiście spotyka się z turystą w otoczeniu naturalnego przyjaznego środowiska, a także możliwość aktywnego uczestniczenia gości w tradycjach i kulturze polskiej wsi, połączone z ofertą różnych form turystyki aktywnej i specjalistycznej są magnesem, który sprawi, że ten rodzaj wypoczynku będzie markowym produktem polskiej turystyki i źródłem jej sukcesu.

2. Specjalizacje rekreacyjne w ofercie agroturystycznej Wielkopolski – wyniki badań

Na potrzeby dokonania analizy oferty rekreacyjnej gospodarstw agroturystycznych wykonano badania, w których przeprowadzono wywiady bezpośrednie z właścicielami 218 kwater. Na ich podstawie przygotowano rozprawę doktorską o podobnym tytule [Smoleńska 2014] oraz doniesienia badawcze z poszczególnych elementów charakteryzujących bazę agroturystyczną woj. wielkopolskiego.

Najważniejszym etapem badań dotyczących oferty rekreacji ruchowej w gospodarstwach agroturystycznych Wielkopolski była jej identyfikacja i klasyfikacja gospodarstw agroturystycznych w określone typy specjalizacyjne. Ofertę tę scharakteryzowano również pod względem zmian oraz tzw. „typu kluczowego”, który identyfikują (lub nie) organizatorzy oferty agroturystycznej. Z uzyskanych danych wynika, że największą popularnością w Wielkopolsce cieszyło się organizowanie w gospodarstwie następujących aktywności:

- zorganizowane spotkania przy ognisku, grillu (65,6%);
- zorganizowane spotkania integracyjne, biesiadne (59,2%);
- prace ogródkowe (45,9%);
- rajdy piesze, rowerowe i inne (40,8%).

Dokonano również analizy porównawczej stanu obecnego w stosunku do początków działalności, jak i wizji rozwoju tej oferty w przyszłości. Największe zmiany (przyrost o co najmniej 2%) w stosunku do początków działalności, nastąpiły w organizowaniu następujących aktywności:

- zorganizowane zawody i turnieje sportowe;
- ćwiczenia fizyczne z instruktorem;
- jazda konna z instruktorem;
- łowienie ryb;
- prace ogródkowe;
- prace w polu;
- nauka gry w brydża;
- atestowana, ekologiczna żywność;
- zorganizowane wycieczki po okolicy;

- zielone i białe szkoły;
- *paintball*;
- jazda na *quadach*;
- udział w polowaniach;
- inne, bliżej nieokreślone atrakcje.

Gospodarze chcieliby jednak w niewielkim stopniu zmieniać swoją ofertę w przyszłości. Właściwie zmiany te dążą raczej do poszerzania oferty a nie jej specjalizowania w większości kwater. Największe zmiany (wzrost o ponad 3% w stosunku do początków działalności) w kształtowaniu oferty w przyszłości, mają wskazywane przez gospodarzy aktywności:

- gry i zabawy z animatorem;
- ćwiczenia fizyczne z instruktorem;
- jazda konna z instruktorem;
- zajęcia terapeutyczne, rehabilitacyjne;
- *paintball*;
- jazda na *quadach*.

Gospodarze chcieliby w największym stopniu (o co najmniej 3% w stosunku do przeszłości) zmniejszyć udział w ofercie aktywności typu:

- zorganizowane spotkania przy ognisku, grillu;
- prace ze zwierzętami domowymi, podstawy hodowli;
- prace ogródkowe;
- kuligi;
- prace rękodzielnicze i hobbystyczne.

Część z gospodarzy (34,86%, co stanowi 76 gospodarstw) określiło również typ kluczowy oferty rekreacyjnej swojego gospodarstwa, co prezentuje tab. 1.

Jest to wyraźny odsetek gospodarstw, który wykazuje taki kierunek działania. Nie można więc powiedzieć o przeważającej specjalizacji oferty agroturystycznej Wielkopolski, ale o tendencji do podejmowania takiego działania. W propozycjach ofert rekreacyjnych gospodarze podają następujące dominujące (w kolejności liczby wskazań) specjalizacje:

- jazda konna (22 gospodarstwa);
- organizacja biesiad (19);
- łowienie ryb (11);
- terapie naturalne (5).

Pozostałe z nich to pojedyncze lub kilkukrotne wskazania gospodarzy, które sumarycznie dają 13 grup specjalizacyjnych gospodarstw w Wielkopolsce. Trzeba jednak zauważyć, że większość z nich stanowi bezpośrednie lub pośrednie nawiązanie do aktywności ruchowej i zdrowia lub kontaktu z walorami wsi i gospodarstwa rolnego. Na podstawie wskazanych przez gospodarzy grup specjalizacyjnych dokonano dalszej typologii oferty agroturystycznej Wielkopolski.

Tabela 1

Kluczowa forma aktywności rekreacyjnej w gospodarstwach agroturystycznych Wielkopolski w opinii ich właścicieli

Typ kluczowy oferty	Liczba gospodarstw	% Gospodarstw agroturystycznych	% Gospodarstw wyspecjalizowanych
jazda konna	22	10,1	29,0
sporty wodne	3	1,4	4,0
grzybobrانيا	2	0,9	2,6
organizowanie biesiad	19	8,7	25,0
kontakt z przyrodą	1	0,5	1,3
kontakt ze zwierzętami	2	0,9	2,6
terapię naturalne	5	2,3	6,6
łowienie ryb	11	5,0	14,5
prace ogrodnicze i rolne	1	0,5	1,3
gry i zabawy	2	0,9	2,6
wycieczki krajoznawcze	3	1,4	3,9
zdrowa żywność	4	1,8	5,3
wycieczki rowerowe	1	0,5	1,3
Suma	76	34,9	100,00

Źródło: [Smoleńska 2014, s. 142].

Część właścicieli (206 na 218) wyraziła w wywiadzie również swoją opinię na temat rozwoju funkcji rekreacyjnej w gospodarstwie. Ponad połowa z nich uważa, że liczba aktywności w ich gospodarstwie wrosła albo nie zmieniła się. Zaledwie 5,8% gospodarzy uważa, że oferta rekreacyjna w ich gospodarstwie w porównaniu z latami poprzednimi straciła na znaczeniu lub się zmniejszyła, co prezentuje tab. 2.

W wywiadzie zapytano również właścicieli, czy uważają, że oferta rekreacyjna odgrywa w produkcji i promocji gospodarstwa rolę pierwszoplanową. Większość z nich (52,75%) odpowiedziała negatywnie, 41,74% potwierdziło tę opinię, a 5,5% nie miało zdania na jej temat.

**Rozwój funkcji rekreacyjnej w gospodarstwach agroturystycznych
w opinii właścicieli**

Rozwój funkcji rekreacyjnej	Liczba gospodarstw	% gospodarstw
liczba aktywności/usług wzrosła	90	43,7
tylko nieznacznie wzrosła	30	14,6
nie zmieniła się	74	35,9
nieznacznie się zmniejszyła	7	3,4
znacznie się zmniejszyła	5	2,4
Razem	206	100,00

Źródło: [Smoleńska 2014, s. 143].

Zakończenie

W badaniach dotyczących oferty agroturystycznej pojawiają się bardzo różne jej klasyfikacje. Niejednokrotnie podkreśla się jednak coraz większe znaczenie form aktywności ruchowej, a coraz mniejsze prac polowych, związanych z tradycyjną formułą gospodarstwa rolnego. Wydaje się, że jest to tendencja wynikająca nie tyle z koncepcji samych gospodarzy, ile częściej odchodzących od typowego rolnictwa, do potrzeb współczesnego rynku turystycznego, jak i tendencji pojawiających się we współczesnym świecie - zwróceniu nie tylko ku przyrodzie, spokojowi, harmonii, ale i zdrowiu i dobrej kondycji fizycznej. Sama specjalizacja gospodarstw może być jednak tak zróżnicowana, jak oferta ich usług względem poszczególnych regionów. W toku analiz nad ofertą Wielkopolski wyznaczono zatem 13 podstawowych profili gospodarstw agroturystycznych:

- Gospodarstwa konne (z dominującą ofertą rekreacji konnej i usług z nią spokrewnionych).
- Gospodarstwa wodne (z dominującą ofertą rekreacji wodnej i usług z nią spokrewnionych).
- Gospodarstwa leśne (z dominującą ofertą organizacji czasu wolnego na terenie leśnym i usług z nią spokrewnionych).
- Gospodarstwa biesiadne (z dominującą ofertą organizowania imprez okolicznościowych i integracyjnych i usług z nimi spokrewnionych).
- Gospodarstwa botaniczne (z dominującą ofertą edukacji przyrodniczej i usług z nią spokrewnionych).
- Gospodarstwa ze zwierzętami (z dominującą ofertą edukacji i kontaktu ze zwierzętami i usług z nią spokrewnionych).

- Gospodarstwa terapeutyczne (z dominującą ofertą terapii, rehabilitacji i odnowy biologicznej oraz usług z nimi spokrewnionych).
- Gospodarstwa wędkarskie (z dominującą ofertą wędkarstwa i usług z nimi spokrewnionych).
- Gospodarstwa agroturystyczne (w tym przypadku oznaczające nowy typ gospodarstw a nie ich kontekst terminologiczny - z dominującą ofertą rolnictwa i ogrodnictwa i usług z nimi spokrewnionych).
- Gospodarstwa z animatorem (z dominującą ofertą gier i zabaw dla dzieci i usług z nią spokrewnionych).
- Gospodarstwa krajoznawcze (z dominującą ofertą krajoznawstwa i usług z nim spokrewnionych).
- Gospodarstwa ekologiczne (z dominującą ofertą zdrowej i ekologicznej żywności i usług z nią spokrewnionych).
- Gospodarstwa rowerowe (z dominującą ofertą rekreacji rowerowej i usług z nią spokrewnionych).

W badaniach zwraca uwagę w szczególności nastawienie oferty wyspecjalizowanej w agroturystyce wielkopolskiej na rekreację konną. Jest to wyraźny impuls do budowania na obszarze tego województwa markowego produktu turystyki wiejskiej o charakterze aktywnym i usportowionym. Dodatkowym atutem takiego wizerunku wielkopolskiej agroturystyki mogą być pozostałe profile gospodarstw, które korespondują z taką formą aktywności (gospodarstwa z dominującą ofertą rekreacji rowerowej, wodnej, wędkarskiej czy posiadające inną ofertę animacji czasu wolnego). Uzupełnieniem marki aktywnej wsi wielkopolskiej może być jej istniejąca i rozwijana infrastruktura sportowo-rekreacyjna oraz pozostałe walory krajoznawcze (w szczególności walory kulturowe i historyczne, związane z charakterystyczną dla Wielkopolski historią dworów i folwarków, a także przyrodnicze i krajobrazowe, stanowiące ważne tło dla uprawiania różnych form aktywności ruchowej, w tym licznie występujące na tym obszarze parki krajobrazowe).

Literatura

- Bogucki J., Zątek W., 1996, *Turystyka*. Encyklopedia Kultury Polskiej XX wieku, Instytut Kultury, Warszawa.
- Brown D., Reeder R., 2007, *Farm-Based Recreation*. Economic Research Report Number 53, United States Department of Agriculture.
- Drzewiecki M., 1992, *Wiejska Przestrzeń Rekreacyjna*. Instytut Turystyki, Warszawa.
- Drzewiecki M., 1995, *Agroturystyka. Założenia – uwarunkowania – działania*. Instytut Wydawniczy Świadectwo, Bydgoszcz.
- Gracz J., Sankowski T., 2000, *Psychologia sportu*. Akademia Wychowania Fizycznego, Poznań.
- Jalinik M., 2005, *Typologia gospodarstw agroturystycznych jako determinanta usług*. Wyd. Politechniki Białostockiej, Rozprawy Naukowe, nr 123, Białystok.

- Jansen-Verbeke M., 1990, *Znaczenie turystyki na terenach wiejskich w Europie*. Problemy Turystyki, nr 1-2.
- Jensen B. B., 1994, *Środowiskowa edukacja zdrowotna – wprowadzenie i podstawowe założenia*. Lider, nr 4.
- Kaganek K., 2003, *Turystyka kwalifikowana*, [w:] *Turystyka rekreacyjna oraz specjalistyczna*, T. Burzyński, M. Łabaj (red.). Publikacja w ramach projektu *Turystyka rekreacyjna oraz turystyka specjalistyczna* w ramach projektu SAPARD, Warszawa.
- Kamiński A., 2003, *Uwarunkowania osiągnięcia sukcesu w rozwoju turystyki specjalistycznej i kwalifikowanej na terenach wiejskich*, [w:] *Turystyka rekreacyjna oraz specjalistyczna... op. cit.*
- Kasperek E., 2000, *Promocja zdrowia i człowiek współczesny: nadzieje, problemy, kontrowersje*, [w:] *Promocja zdrowia*, M. Głowacka (red.). Konteksty społeczno-kulturowe, Wyd. Wolumin S.C., Poznań.
- Kuński H., Jagier A., 1989, *Ruch doskonali i uzdrawia serce*. Towarzystwo Krzewienia Kultury Fizycznej, Warszawa.
- Kurek A., Szmytko R., 2003, *Turystyka aktywna i specjalistyczna*, [w:] *Turystyka rekreacyjna oraz specjalistyczna... op. cit.*
- Kwilecka M. (red.), 2006, *Bezpośrednie funkcje rekreacji*. Wyższa Szkoła Ekonomii, Almamater, Warszawa.
- Majewski J., 2003, *Specjalizacja kluczem do zwiększenia zysku – powiązania turystyki, rolnictwa i rzemiosła*, [w:] *Turystyka rekreacyjna oraz specjalistyczna... op. cit.*
- Mikołajewicz A., Srebro B., 2007, *Przygotowanie specjalistycznej oferty dla grup turystów uczestniczących w turystyce wiejskiej*. Maszynopis.
- Muszyńska M., 1997, *Współczesne potrzeby i możliwości pomiaru zdrowia*. Materiały z konferencji pt. Warszawa.
- Osiński W., 2002, *Zarys teorii wychowania fizycznego*. Akademia Wychowania Fizycznego, Poznań.
- Osiński W., 2011, *Teoria Wychowania Fizycznego*. Akademia Wychowania Fizycznego, Poznań.
- Parsons T., 1969, *Struktura społeczna a osobowość*. PWE, Warszawa.
- Poczta J., 2009, *Podjęcie ruchowej aktywności rekreacyjnej w gospodarstwach agroturystycznych w zależności od uwarunkowań krajoznawczo-przyrodniczych*. Praca doktorska, Akademia Wychowania Fizycznego, Poznań, maszynopis.
- Pothof H., 1993, *Trendy w europejskiej turystyce wiejskiej*, [w:] *Agroturyzm a rozwój wsi*. Centrum Doradztwa i Edukacji Rolnictwa, Oddział w Krakowie, Kraków.
- Przeclawski K., 1973, *Turystyka a wychowanie*. Nasza księgarnia, Warszawa.
- Smoleńska O., 2014, *Uwarunkowania rozwoju oferty agroturystycznej Wielkopolski w aspekcie rekreacji ruchowej*. Akademia Wychowania Fizycznego w Poznaniu, praca doktorska, maszynopis
- Strategia Rozwoju Krajowego Produktu Turystycznego* (1997), dokument Urzędu Kultury Fizycznej i Turystyki z sierpnia 1997 r., Warszawa.
- Zamłyńska K., 2005, *Turystyka i rekreacja a promocja zdrowia rodziny*. Roczniki Naukowe Akademii Wychowania Fizycznego, z. 54, Poznań.